

53394

53394

34. szám

Budapest 1919

Junius 26

AZ EMBER

GÖNDÖR FERENC POLITIKAI HETILAPJA

POGROM!

Munkában az örült köszörűsök

Egy szomorú asszonyról

Írta: Révész Béla

Levél Clemenceauhoz

Írta: Göndör Ferenc

Caillaux szenvedései
francia börtönében

Éhség-pánik

Specialista!

Magyar urak
ellenforradalma Bécsben

Markos páter örtüzei

stb., stb.

Egy szám ára 2 korona



Menjünk Sebestyén „**GAMBRINUS**” éttermébe VII., Erzsébet-körút 2
Esténként brassói Korda Gábor vendéglát!

TÉLKERT

BUDAPEST, VI. SZ. KER. TELÉFON: 2046

Gyöngyös kerti helyiség

Két szimpad.

Színház-, kabaré- és variété-műsor!

Az előadás mindkét szimpaden d. u. 6 órakor

FŐVÁROSI ORFEUM

Budapest, VI., Nagymező-utca 17. szám

Igazgató: Kolosi és Rihmer. Telefon 3-17

2. Loris, gimnasztikai egyveleg

Mister Galambos, közkívárra a Dollár-
néni. Bohózat. Schenk. Prolongálva.

Gyárfás új műsorral. Előadás 6-ór kezdődik

Nem Nem Soha!

...vagyis...

hangszert,

mint a szobor...

HANGSZER OTTHON

Fekete Mihály

......

Budapest, József-körút 9. sz.

Az egész hangszert, puzsolyt és hangszert a legújabb változatban.

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM
VII., ERZSÉBET-KÖRÚT 31. SZ.

Minden esti és délutáni elő-
adás a külön júliusi műsor

**DIANA
DUDET**

......

Aki „**Mr. Kuchner**”-re
egész évre előfizet,
ingyen kapja

„AZ EMBER”

eddig megjelent
összes számait.

APOLLÓ-KABARÉ

A nagysikerű új műsor!

Előadás kezdete 6 órakor.

Ünnep és vasárnap délután fél 8
órakor másnap délután előadás
teljes esti műsorral.



Egy szomorú asszonyról

Rámsóhajt az emlék, amint leírom a bánatos magyar nevét: Ilonka. Göndör Ferenc, a gyász ünneplő orgiájával, írói vallomásokkal siratja könyvében az elhunyt feleségét.

Engem most az az írói feladat foglalkoztat, hogy a betűi érzékenységet megtaláljam és éreztetni tudjam, milyen ritka asszonylélek közelségében értettem meg egyszer a nőiesség költészét s megzendül képzeletemen a finomságok, gyöngédségek hárfaskálája, amik valaha egy asszony tulajdonai voltak. Tul a borongó ismeretségen, a portrégyűjtő literatura számára óhajtanám fölvezetni a szenvedések áldozatos, odaadó asszonyát.

Tipusa volt a vidék csöndjében kialakult modern női léleknek.

Mi, akik itt Pesten keseregünk, harcbackeveredünk, megcsömörlünk, újra fölbuzdulunk, újra lecsüggedünk, annyira leigáztottak vagyunk a magunk életével, hogy nem igen gondoltunk a halk, de zsendülő életre, ami a háború előtti évtizedben a vidéki városokban, falvakban érlelte már a várakozó női intellektusokat. Mély analízis számára való lenne az, hogy itt az ormokon zajló események hogyan zugnak le a völgyekbe, Pest büvösköre alá került vidéki emberekre; a nagysikerű könyv híre mint lebegő át falvakban merengő asszonyok, lányok képzeletén, zene, képzőművészet fölűtő szenzációi mint indítják sebesebb ütemre a városokban szendergő női szíveket. Ami itt a közvetlen közelségben elvadult erőviadal, az a figyelő vidéki ember

előtt talentumok, rakétás rivalizálása, ami ének mámoros bizakodással itt megharsan, az harmóniás melódiával szüremlik le az apró házak tájkára; az érzékeny vidéki lélek, ha olyan a hajlandósága, magába mélyül, a szépet, a gondolkoztatót, eszének kívánságai szerint gondosan megmunkálja s meg nem zavart hangulatát föl tudja disziteni a salakkal forgó kultúra kiválasztott tisztaságaival. Az izgalmas rejtély, hogy az elaltatott, elhagyatott női lélek hogy bontja ki szárnyait kulturáltság fuvallatára, idáig is a vidékről küldte fel leginkább hozánk az üzeneteit. Néhány vidéki eredetű nagyszerű asszony, a himporos talentumokkal, a bizonyosság reá.

Ilyenféle, meghatott, értő lélek volt az asszony is, akinek itt késői szemfedőjét szövögettem. Valahányszor találkoztam vele, ahányszor eltűnt alakja után tekintek, a kifinomodott, modern nő problémája int rá az elgondolkodásomra.

Néhánynapos asszony volt, amikor megismertem. Írók, művészek voltunk együtt, böles rendezői az örömmek, ha szíves, őszinte az alkalom. A friss menyecske sugárzott közöttünk. Felejtett csipkés ital, rég eltörött velencei poharak, boldos kergetődző beszélgetések és az ajándékoskedvű zongorajáték. Ránk énekelt a csudálatos beszéd:

Forró, szűz lelkünk rakjuk a sutra,
Lalla, lalla,
Be megjártad itt, oh Zaratusztra...

Figyelt, felelt, a művészet körülfutotta törékeny lelkét, testét, asszonyi boldogságával együtt ivelt a gyönyörködése s mint fölserdült virág a napsütésben, kívánczva nyílt ki előttem az új asszonylélek.

Utoljára egy őszi éjszaka találkoztam vele. Halálos ágyán volt, redakciós munkámban kaptam az üzenetét, hogy beszélni akar velem, tudta, hogy családjának hű barátja vagyok. Nem feledhetem el soha ezt a látogatást a szanatóriumban. A halál járt az őszi ég alatt, kertek, ligetek pusztulásának illata rohanó kocsim körül, a fiatal asszony bucsuzó kezét fogom, motollás, beteg szíve szinte érzik az elsötétült szobában, a férje, az orvos és én megbénultan a reménytelenséggel tanácskozunk és megvirradt, mire pihegő élete eliramlott.

Küzködöm a meghatározással, hogy szavakkal el tudnám mondani az illanást, ahogyan ez az asszonylélek átlebegett földieknek és ahogyan álom, sóhaj, emlékező érzékenységek vissza-visszahívják különös, mélyen megható alakját.

Engem mint írórt persze nagyon érdekelt az is, hogy milyen igaz értője, alázatos hűve volt a mi kavargó literatúránknak. Az ösztöne sokszor megcsillogott előttem. Nem tévedett írók, könyvek megítélésében. Ki tudta szemelni magának ingadozás nélkül, mi az igazi matéria, mi a kalandorság és gyöngye lelke a harcosok makacsságával óvni, védeni tudta, amit egyszer szépnek fölismert. A kifaragásnak, csálhatatlannak magabizásnak impozáns példája volt az, hogy egészen csitri leánykorában megismerte Ady Endre megcsufolt, kigunyolt műveit, kritika erejű intellektusa magába ölelte az ismeretlen poézist és elmélyült hittel meg tudta várni az időt, mely elhozta Ady Endre és a maga igazát. Sok jól elgondolt megjegyzés, kiélezett megfigyelés, finom és beszédes mosoly, mámoros elhallgatás, mint a forgó tükör mutogatták lelke képeit, mindez, mondom, megsugta nekem, hogy a kimerült női talantum állott elem, de

e hódító tulajdonságnál is becsebb előttem az emberi alakja, hogy az emancipált nő mint tudta magára öltetni a nőiesség varázsát, olyan fehér verőfényvel, amilyen sütkérezéshez alig jutunk el bus utainkon. A lágy ének, amitől még széplüni tud e rabló világ: a gyöngédség kiválasztotta őt az emberek közül, végleteket sejtő szenzibilitás, gyöttrő, orv, hosszadalmas szenvedéseinek megbocsájtó viselése, a szolidaritás ígérete, hogy titkolja önmagát és csak a harmóniát kínálja hűveinek, övéinek, e csodálatos női képességek megdöbbentenek most, ahogy lehanyatlott, szegény figuráját vissza-vissza alakítgatom.

Hallatlan ereje van az örök nőieségnek; az emlékezés Veronika-leplein fölmerül ködvonalaival a martírábrázat, valaha tüzelő tulajdonságok, hajdani csápos finomságok, a tisztaságnak elsuhant illata diadalmasabbak, mint az elföldelel valóság . . . és megrendülten érzem, amint a halott-élő asszony őrt áll itt gondolataim fölött . . .

Révész Béla.

ISMÉT ÉNEKLIK AZ INFANTERISTET. Megirtuk, hogy Göndör Ferencnek „Infanterist” című versét le kellett venni az Apolló-kabaré műsoráról, mert az éneklését *betiltották*. Megállapítjuk, hogy cikkünk megjelenését követő napon egyenesen *hivatalos utasítást kapott az Apolló-kabaré, hogy az Infanteristet ismét énekeljék*, mert úgy látszik, hogy valaki illetéktelenül és tudatlanul avatkozott bele ebbe az ügybe, viszont illetékes helyeken, így a Közkutatásügyi Népbiztosságnál is könnyen megállapíthatták, hogy az „Infanterist” a régi imperialista háború ellen *lázít* és így nem látták semmi akadályt arra, hogy a verset tovább énekeljék. Kiadták tehát a jogtalan betiltást megsemmisítő hivatalos utasítást és azóta az Infanterist című dalt Németh Juliska *csatőr-estére élékelte az Apolló-kabaréban*. A művész előadásának tündető nagy sikere van.

Levél Clemenceauhoz

Engedje meg, Clemenceau ur, hogy Önhöz, akinek szenvedélye a békecsinálás és a jegyzékváltás, én is intézek itt, ezen az egyáltalán nem békés helyen egy békejegyzéket. Engedje meg, mert hiszen ha nem enged meg, akkor is megírom Önhöz, Clemenceau ur, ezt a jegyzéket és ez esetben kiderülne, hogy Önnek voltaképpen nincsen is hatalma, hogy az Ön parancsait nem muszáj olyan vakon teljesíteniök az embereknek. Ez előbb-utóbb ki fog Önről, vén békecsináló, derülni, nagyobb és komolyabb dolgokban is és mivel hogy én már most is tudom, hogy az Ön ereje és hatalma milyen végtelenül problematikus, tehát anélkül, hogy kérdezném, anélkül, hogy megengedné, ezenel minden ünnepélyesség nélkül jegyzéket intézek Önhöz. Ezuttal elsősorban magánügyben fordulok Uraságodhoz, aki a békét dinamitból kívácsolja, aki a népek önrendelkezési jogát úgy értelmezi, hogy a népek pedig kussoljanak és Ön parancsol, aki a megegyezéses békét úgy képzei, hogy Önök ott Versaillesban diktálnak, országokat, földrészeket rabolnak el és ebben annyi a megegyezés, hogy az elrabolt országokat, a rabláncra fűzött népeket Önök nem kérdezik meg, azokkal nem egyeznek meg, ellenben egymás között a versaillesi cinkosok megegyeznek abban, hogy rabolnak, fosztogatnak, elgázolnak, rabságba döntenek embermilliókat. Már tudniillik addig, ameddig ez Önökön, versaillesi békeangyalkákon mulik, addig, így csinálják a dolgot. Hát csak csinálják!

De komolyan hiszi-e Clemenceau ur, hogy például *Bihardiőszeg* nevezetű magyar mezővárost örökre el lehet-e szakítani ennek az országnak eleven testéből és lehetséges-e azt románná tenni onnan a versaillesi békeasztaltól. Ne haragudjék, hogy pont *Bihardiőszeggel* untatom, hiszen Ön valószínűleg sohasem járt a diószegi Nagytúcn, Ön nem fürdött nyáron az Érben, de engedjen meg, én *Bihardiőszegen* születtem, én sokat jártam a Nagytúcn, sokat lubickoltam az Ér

hábjaiban, ott tanultam meg a diószegi iskolában a betűvetést, ovódában, iskolában ott botorkáltam kisfiú koromban és így módfelett érdekel engem, hogy voltaképpen mit is vétett az én fatornyos falum, hogy odacsapták Romániához. Nem hinném, hogy megegyeztek volna a versaillesi békeapostolok a diószegiekkel abban, hogy ezenül már ők románok lesznek.

Nem hiszem, hogy az ugynevezett önrendelkezési jog alapján helyezték volna át *Bihardiőszeg*et Romániába, mivelhogy a diószegiek nem románok, hanem magyarok és ha őket megszávatatják, hát bizony egyetlenegy szavazat sem fog esni Romániára. Nekem már, fájdalom, nincsen *Diószegen* szavazati jogom, mert én régesrégen hűtlenül kivándoroltam az Ér partjáról, de én sem tudnék beleegyezni abba, hogy ha én haza akarok menni a szülőfalumba, akkor utlevelet kell váltanom és külföldre kell utaznom. Én nem Romániában születtem, tisztelt Clemenceau ur, én Magyarországon születtem és — valóban van pofájuk az uraknak ott Versaillesban kihirdelni azt, hogy *Bihardiőszeg*, ez a tűzsgyökeres bihari magyar falu Romániában van? És komolyan hiszik-e Önök, Clemenceau ur, hogy a diószegi magyarokat elrománosítják? Hogy a nagy Hajdunét ott *Diószegen* románná tesszik? Hogy *Puskásék*, *Kovácsék*, *Kiss Istvánék*, *Gajdyék* és a többi diószegi magyar, hogy ez mind román? És *Klein Simon* vegyeskereskedő és *Deutsch Ferenc* rőfös és rövidáru üzletes és *Waisz Jakab* malmos és *Stern Lajos* kocsmáros valaha az életben el fogják ismerni ott *Diószegen* magukról, hogy ők románok? És az öreg *Kling* bácsi, a diószegi borbély, aki nyír, beretvál és fogat húz, vajjon kíméletes lesz-e, ha megszálló román csapatok kerülnek műértő kezébe? Vajjon nem fogja-e a szakállal együtt a bért is leberetválni a román ábrázatokról és vajjon a fájó rossz fog melől, nem fogja-e a jó fogat kiráncigálni, ha éppen elkeseredett hangulathoz találja a hozzá bebotló román hazafi? Komolyan hiszi-e Clemenceau ur, hogy az én szülőfalumat *Bihardiőszeg* nagyközséget valaha végérvényesen Ro-

mániához lehet-e csatolni, hogy a diószegi szüreteken román nóták fog-nak-e zsongani, zengeni, hogy a jó bihari földnek vetésénél aratásánál román beszéd-től fog-e visszhangzani a napsütötte áldott, dus bihardiósze-gi határ? Lehet-e józanul a diószegi köz-séghezára román betűket pingálni, le-het-e ezt a szintiszta magyar falut le-tépni az ország testéről és oda kény-szeríteni az elnyomó és kizsákményoló román bojárok igájába? Ha ezt hiszi Clemenceau ur, akkor nem ismeri a diószegi magyarokat, mint ahogy én ismerem őket. Hát nem lehet, Clemen-ceau ur, nem lehet, ezt sohasem lehet.

Aminthogy nem lehet soha *Arany János* szülőfalujából, *Nagyszalontából*, ebből a tipikus magyar községből ro-mán falut csinálni. Hiába erőlködnek, mert perverzítés azt gondolni, hogy például *Nagyvárad* városa valaha az életben román lehet. Nekem szemé-lyes nagy fájdalom Nagyvárad, mert a diószegi gyermekkor után Váradra kerültem és tán a legszebbik ifjúságom ott viharzott el. Hát komolyan gon-dolja Clemenceau ur, hogy a Bémer-tér a Szigligeti színházzal valaha román lesz? És a Zöldfa-utca, az Olaszi, a Kossuth-utca, a Szacsвай-utca, a Nagypiac, a Kispiac, a Kolozsvári-utca, a Malom-utca és a többi váradi utca, ahol lámpással kell keresni egy-egy eltévedt románt, ahol mindenki magyar, hogy az a Nagyvárad valóban át fog alakulni román várossá? Hogy a Sebeskörös két partja a maga kipro-bált nagyszerű és harcédzett munká-saival a műhelyek dolgozó és öntuda-tos népe, a váradi sok ezer szocialista, hogy ez valaha el fogja ismeri, hogy a legelnyomottabb és legsötétebb or-szághoz, a bojárok országához tarto-zik? A Rédei-kert, ahol a fák is ma-gyarul susognak, ahol valamikor én kifutót játszottam és minden bokor kedves, régi ismerősöm, a Pece, a Li-tyogó malom, a reáliskola, a gimná-zium, a nyári színház, a Kishid, a Nagyhid, az egész gyönyörű, drága Várad, ahol valamikor *Ady* Endre a legszebb magyar verseket énekelte bele a jázminos levegőbe, hogy a Körös-partján virágzó kis Páris, ahol még néhány esztendővel ezelőtt a Holnapo-

sok csatája dult, ahol szinte valameny-nyien irtunk valamikör ujságot, ahol statisztáltunk a színházban, ahol sze-relmesek voltunk, ahol fiatalok vol-tunk, ifjúságunknak ez a soha el nem felejthető részeg, fölszines, kedves, csalo, piszkos, drága, meleg, színes vá-rosa Nagyvárad, hogy ez többé már nem a mienk? Hogy ez most már ro-mán lesz? A vastag *Pollákné*, ott a színházi bodega mélyén elhisi-e a ro-mán tiszteknek, hogy Váradból többé soha nem lesz magyar város?

Bevallom Önnek nekem egyáltalán nem kedves Clemenceau ur, hogy tit-kos vágyam az, hogy álszakállban, álruhában megjelenjek egy este Vá-radon és beüljek a *Royal-kávéházba* és megnézzem, hogy mit művelnek ott a hódítók és a Róyalból átballagjak az *Emkébe*, az Emkéből a *Pannoniába*, onnan a *Fekete Sasba*, mind végigjár-ni a váradi lokálokat, hogy hát tulaj-donképpen miként is fest ez a város román uralom alatt, mint Ferdinánd király meghódított tartománya. És olyan nagyon szeretnék besurranni a váradi Munkás-otthonba, megkérdezni azokat a régi hűséges elvtársakat, hogy ők valóban beletörődtek-e már abba, hogy Nagyvárad román iga alá kerül? A legnagyobb és legszebb él-mény volna végigholyongani a váradi utcákon és tereken, megnézni a kor-zón grasszáló, hódító tiszt urakat és kibandukolni a Malom-utca-ba, oda a 199. számú ház árnyas udvarába, le-ülni a fa alá, mint valamikor már majdnem husz esztendővel ezelőtt.

Nem tehetek róla, de bizony kissé elérzékenyültem és ellágyulva gondolok most Nagyváradra, Diószegre, Szalon-tára, arra az egész vidékre, ahol kis-gyerek és ifju voltam és amely vidék az Önök igazságossága jóvoltából most már „külföld”. Hát Clemenceau ur, mindezeknek a dolgoknak pedig nem lehet jó vége. Én tudom, hogy egy olyan makacs vén embernek, mint amilyen Ön, nem lehet beszélni, józan szóval, Ön elvakult, Ön süket és Önök ott Versaillesban olyan békét csinál-nak, hogy arról koldul az egész világ és arról koldulnak végül — maguk is. Önnek, Clemenceau ur, elvégre könnyű, mert hiszen Ön olyan öreg ember már,

hogy előbb-utóbb remélhetőleg mégis csak meg fog már halni. Ön után az özönvíz, gondolhatja azzal a kegyetlen vén fejével, de hiszen ez özönvíz olyan közelről csapkod immár, hogy még Ön is, kinek pedig hihetőleg már nem sok van hátra, még Ön is belesodródhatik, oh, galamblelkű apostola az igazságos és megegyezésses békének, ó vén Clemenceau. Én itt voltaképpen csak magánügyemben magánlevelet írok Ön-
lőz, de néhány millió magyar él ebben az országban, akinek szintén van az Ön jóvoltából hasonló magánügye és aki mind-mind írna most Önhez leveleket, melyek közül egyet sem tenne ki az ablakába. De hiszen Ön most nem is ér rá leveleket olvasni, Ön most azzal van elfoglalva, hogy visszaadja a világnak az ő békéjét. Hát csak adja vissza, Clemenceau ur, azt a békét, majd a világ is, a világ összes népei is visszaadják kamatostól Önöknek mindazt, amit most Önöktől, ó versaillési békeangyalok — kapnak. Mindent, mindent vissza fogunk adni.

Göndör Ferenc.

AHA, NA! EZ VALÓ NEKTEK KAHÁNA. A mai-ták fő és és diszköltője, a kitűnő Kahána Mózes, kinek rejtélyesen kigondolt elmeszültöiteiből minap adtunk izelítőt olvasóinknak, több új irodalmi műfajra tért át. Utolsó kéziratát ezuttal kivételesen a Színházi Életben láttuk nyomtatásban viszont és örömmel konstatáltuk, hogy ide sokkal különbeket produkál kedvencünk, mint a Má-ba. Nem szép tőle, hogy így mellőzi a Kassákat. Elvégre mégis csak az fedezte fel. Máskor, ha olyan nagyszerű anagrammákat fog alkotni, mint amelyeneket most a színházi lapnak beküldött, adja át közlésre a Mának. Meg fogják látni, hogy mennyien olvassák majd akkor a lapot, ha megjelenik benne, hogy Gábor Andor nevéből ezt az anagrammát lehet csinálni: „ronda bogár.” Irta: Kahána Mózes. Sőt helyes lesz, ha a Máca is áttér az anagrammákra. Meg a Reiter is. És a Kudlák is. Mind. Így talán sikerülni fog tehetségüket teljes egészében kifejezni. A Máttis —Teutsch ne írjon anagrammákat, ő csak maradjon meg a képrejtvény rajzolásnál.

Pogrom! Munkában az örült köszörűsök

Riasztó hírekkel van tele a város és az ország és izgató röpiratokkal árasztják el mindenfelé az embereket. Lelkiismeretlen és ostoba tölfilkók pogromra, zsidómészárlásra akarják fölheccelni az embereket, és ez az alávaló heccelődés egyre vakmerőbb formában jelentkezik s egyre nagyobb méreteket ölt. Nagyarányu mészárlásról és megtorlásról suttognak és firkálnak rejtett helyeikről a tüzzel meggon-
dolatlanul játszó, lelketlen bujtogatók, akik folyton köszörülnek a kardjukat, hogy majd elérkezik a boszuállás pillanata és kegyetlenül megtorolják azt, hogy itt a kommunista rendet merték vakmerően fölépíteni. Ezek a kardköszörűlők, ezek az örült köszörűsök a legnépszerűbb jelszóval, a pogrom jelszavával próbálkoznak, mert hiszen mi sem könnyebb, mint minden bajt a zsidók számlájára írni. Ezt a néhány figyelmeztető sort mi nem a zsidók érdekében írjuk, hanem irjuk azoknak a szegény örülteknek az érdekében, akik már odáig merészkednek, hogy véres megtorlásról álmódoznak és köszörülnek, csak köszörülnek a kardjukat és készítik elő a pogromot, amely egyszerre végez kommunis-
tával és zsidóval egyaránt. Hát ide hallgassatok, ti örült köszörűsök:

A kommunizmus nem zsidó tá-
lálmány és épp olyan fájdalmas a gazdag zsidó kapitalistáknak, mint a római katolikus vagy a református vagy a baptista gazdgoknak. A kommunizmus a zsidó bérlő, bankár, gyáros és nagykereskedő vagy-
nyát, gyárát, bankját, földjét, pénzét épp úgy elvette, mint a mág-
násokét, zsentrikét és egyéb keresztény kapitalistákét. És mert a zsidó

tőke rendszerint sokkal mohóbb és pénzsóvárább mint a keresztény, tehát a zsidó kapitalisták, ha lehet, még jobban gyűlölik a kommunizmust, min a keresztény kapitalisták. Ostobaság tehát a kommunizmus miatt zsidómészárlásról, pogromról beszélni. De mindentől eltekintve, végzetes könnyelműség és öngyilkos politika általában ez a kardköszörülés, ez a hangos készülődés a megtorlásra. A munkásság a dolgozók számára ragadta el a hatalmat, ez a hatalom szilárd, erős és higyjék el az örült köszörűsök, hogy ez a hatalom bizony megdönthetetlen. Tudjuk nagyon jól, hogy a munkásság egyáltalában nem élt vissza idáig az ő roppant hatalmával és még a háborús vérontás vezető cinkosai, a régi bűnök közismert és obskurus alakjai is elkerülték idáig büntetésüket. A munkásság a multak bűneiért senkit meg nem büntetett idáig és csak olyanok kerültek megtorló eljárás alá, akik nyíltan szembeszálltak a proletárok uralmával, akik ellenforradalmat szítottak. Amikor tehát a munkásság ilyen nemesen és ilyen nagylelkűen gyakorolja a maga hatalmát, akkor a legfelbőszítőbb igazságtalanság és a legvakmerőbb orcátlanság bizonyos ellenforradalmi körökben véres megtorlásról álmodozni. Miért akarnak hát véres boszút?

De ennek a bujkáló irányzatnak, példátlan igazságtalanságától is eltekintve, végtelen könnyelműség, ostobaság és önvészélyes örültség az, amit ezek a boszuért lihegő örült köszörűsök művelnek. A munkásság szilárdan tartja kezében a hatalmat, azt onnan kicsavarni többé lehetetlenség, de ha külső nyomások alatt bizonyos időre ki is ejtené a proletáriátus kezéből a hatalmat, mindenkor olyan tényező maradna, amellyel komolyan kell számolni és amely

ezerszeresen megtorolna minden ellene elkövetett ugynevezett vérboszút. Megtorolna vagy nyomban, vagy hamarosan. Ez a pogromcsinálók számára a jobbik eset. De hiszen ma még minden hatalom a munkásság kezében van és a mi véleményünk szerint ott is fog maradni. Hát bocsánatot kérek, ha ilyen körülmények között egyre hangosabban jelentkezik a pogromcsinálók tolakodó lármája, ha egyre vakmerőbben köszörülnek kardjukat a vérboszút lihegők, akkor igen könnyen kihívhatják maguk ellen a felfegyverzett proletáriátus megsemmisítő haragját. Nagyon jól tudhatják ezek a bűnös és becsutelen, sőtétben bujkáló bajkeverők, hogy mindenkor volt bizonyos terrorista irányzat a munkásság sorai-ban, amely kegyetlenséget hirdetett, amely igenis írgalmatlanul le akart számolni a burzsoáziával és főleg azokkal, akiket ellenforradalmárgyanusoknak tartott. A higgadt és fegyelmezett munkásság soha egy pillanatra nem engedte érvényesülni ezt a terrorista irányzatot és igenis meg tudjuk idáig akadályozni, hogy fölösleges kegyetlenségek történjenek, hogy a proletárruralom tiszta levegőjét vérgőz mocskolja be. E sorok írója is mindenkor nyíltan hangoztatta és olyan időkben, amikor ez még némi életveszedelemmel járt, megírta ebben az újságban, hogy minden kegyetlenkedést elítél és bár hűsége, mindenre kész szolgálja a proletárok uralmának, de a leghatározottabban ellene van annak, hogy a munkásság visszaéljen a hatalmával és hogy a hatalmától megfosztott burzsoázia ellen bármilyen oktan kegyetlenkedés történjék. E sorok írójának ez volt a politikája idáig és ez lesz a politikája ezentúl is.

De engedelmet kérek, ha ezzel szemben azt látjuk, hogy a másik

oldalról pincében rejtőzködő emberek pogromra izgatnak, ha azt látjuk, hogy vérboszut liheg egy se-reg megvadult buta futóbolond, ha az örült köszörűsök bajkeverő munkáját látjuk, akkor ingadozókká és habozókká kell lennünk és gondolkozóba kell esnünk, hogy vajjon helyes uton járunk-e, amikor a kimélet és a megértés politikáját hirdet-jük és vajjon nem a terroristáknak van-e igazuk, akik irgalmatlanok és kegyetlenek akarnak lenni. Minden-esetre a mi békés és megértést ke-reső álláspontunkat gyöngíti és orozva hátba támadja az örült kö-szörűsöknek ez a vérengzeni ki-vánó hada és a terrorcsapatok hely-zetét erősíti meg velünk szemben, a terroristáknak a kezébe ad olyan argumentumokat, amelyekkel szem-ben nagyon nehéz lesz nekünk ha-dakozni. És ha a munkásság óriási tömegei mindeddig nekünk adtak igazat és bennünket támogattak, akik humanizmust, megbocsátást s emberséges bánásmódot hirdettünk, nem tudhatjuk, hogy a folytonos kutmérgező munka, a pogrom-hec-cek, a szemtelen hangu röpiratok és az állandó vérboszura való készülő-dés hatása nem fogja-e megváltoz-tatni a véleményüket s nem állnak-e oda a terrorcsapatok vérengző po-litikája mellé. A helyzet minden-esetre rendkívül komoly és minden pillanatban robbanások történhet-nek. Nekünk ma is az a vélemé-nyünk, hogy a munkásságnak igen-is nem szabad beugramnia a tuloldal-ról jövő lelketlen bajkeverők és pogromcsinálók ugratásának. Nem szabad a maga fegyelmeztett, nyu-godt és békés utjáról letérni és nem szabad semmiféle kegyetlenségre ragadtatnia magát. Akármilyen ne-héz és felelősségteljes is ilyen utá-latos ellenforradalmi heccelődések közepette még ezt az álláspontot képviselni, mi megmaradunk emel-lett a szilárd véleményünk és meg-győződésünk mellett. Apogromcsi-

nálókat, rejtett odúkból röpirato-zókat, bujtogatókat, a kutmérgező-ket, az egész örült köszörűs tábort, a vérboszut lihegőket, ezt a gyalá-zatos és ostoba kompániát komo-lyan figyelmeztetjük, hogy némul-janak el, szüntessék be ezt a kizá-rólag az ő számukra veszedelmes, mérgező politikát, hagyjanak fel a pogromheccelkel, ne köszörüljék olyan hangosan a kardjukat, ne bujtogassanak, ne uszítsanak, ne csinálják ilyen orcátlanul a maguk kisdéd ellenforradalmi játékait, mert különben valóban nem lesz többé olyan erőhatalom és nem lesz olyan önmehtagadó fegyelmezett-ség és józanság, amely a munkáso-kat vissza tudná tartani attól, hogy maguk is olyan utra ne tévedjenek, ahová az ellenforradalom kardkö-szörülő és pogromhirdető vakond-jai provokálják és csábítgatják őket. Jó lesz odalent az odúban kussolni, mert különben sem ked-vünk, sem módunk, sem hatalmunk nem lesz többé megállítani a mun-kások lesujtani készülő öklét.

ILONKA. Az *Ember* vezető he-lyén találja az olvasó Révész Bé-lának „Egy szomorú asszonyról” című cikkét, amelyet mi a szerző engedelmével a teljesen átalakult „*Új Idők*” legfrissebb számából vet-tünk át. Révész Béla artistikus írása Göndör Ferenc fiatalon el-hunyt felesége emlékének áldoz, érintvén azt, hogy az „*Ilonka*” című könyv a férj mély és komor gyá-szának kifejezője az ifjan elment nemes asszonnyal szemben. Itt em-lítjük meg, hogy az „*Ilonka*” című könyv első kiadása teljesen elfo-gyott és a második kiadás most ke-rül az olvasóközönség elé.

Az éhség-pánik

Hét hónapig nem voltam Budapesten s az emberek már a svájci határon figyelmeltettek, hogy jó lesz vigyázni, visszafordulni, Budapestre be ne tegyem a lábam, mert itt éhség pusztít. A külföldről jött magyar semleges szemével állapíthatom meg, hogy Budapest még nem éhezik, Budapesten csak éhség-pánik uralkodik. Félnék, hogy kifogy az élelem és Budapest ma is eszik az éhségtől félők farkasélvágásával. És Budapest válogat! Az ürühúst a proletárgyomor és a burzsoa így egyformán visszautasítja, a káposzta és a paradicsom „unalmas”. Régen a pesti ember sokat falt, ballkáni módon tömte magát és paraszti korlátozottsággal törölte étlapjáról a neki szokatlan éledeleket. És most, amikor nem a proletárdiktatura rendjéhez, hanem a háborús esztendő által tönkretett világ termelési kaoszához kell alkalmazkodnia, a magyar gyomor lázadozik. A helyzet komoly, amikor éldozatra, lemondásra szükség van, de egyben nagyon tévednek Budapesten. A nélkülözéseket, a beosztásos-életet, az élelemmel és iparcikkkel való takarékos-ságot, a gépies létnek ezt a sablonját nem a kommunista államrend terem-tette meg Budapest nem azért nem dűskál élelemben. Budapest nem azért nem tudja ellátni dűsan szükségleti cikkekkel dolgozóit, mert bolsevik uralom van és nem azért mert entente blokádn van és nem engednek be hoz-zárnk egy szem kávit, egy méter selymet s egy pár cipőt az entente országából, hanem azért mert a háboru alatt egész Európa kapitalista termelése össze-omlott.

Itthon azt hiszik még nagyon sokan, a pénzés burzsoa körökben ez az ellenforradalmi lobogások parázsa, hogy ha nem vagyunk bolsevikiek, Magyaror-szág egyszerre visszafüül volna a békebeli kapitalista eldorádóba, az entente mindennel ellátott volna ben-nünket. Ez a felfogás a régi burzsoá világnézet csökevénye. Nézzük Romá-niát! Az ententenak nem volt délel-getettebb kedvence és Románia állan-dóan sir, a román propaganda egye-bet sem tesz, mint az ententétől segélyt

könyörög, mert nincs élelme, ruhája, iparcikkal. Az entente a barátain sem tud segíteni! Érdeké kívánta és poli-tikai szüksége volt, hogy Bécsét táp-lálja és mégis Bécsben, ha a nagy szál-lodák uzsora áron el is látják a hadi-gazdagokat és magyar menekülteket, az alsóbb néposztályok nyomora két-ségbeejtő. Amit Bécs az ententétől kap, annak kicsiny százaléka szivárogn ki a koplaló proletárok közé, mert nincs meg a javak forradalmi elosztása, de nincs is túlságosan mit elosztani. Az ellenforradalmárok azt hiszik és az-zal bujtogatnak, hogy ha elkergetnők a proletárdiktaturát, egyszerre tejjel-mézzel folyó kanaán lenne az ország, mindent megkapnánk az ententétől. De elfelejtik, hogy tul fölösleges élelmiszer-készlete és áruaktára az ententenak sincs. Ma mindenütt nélkülözésekre van beállítva a világ és nehogy azt higgye valaki, hogy ha egyszer az entente-tal hivatalos béke volna, ez a békeállapot egyszerre vissza-varázsolná a háboru előtti javakban bővelkedő világot. Mi a különbség a háboru előtti s a mai állapot között? Akkor a bőven termelt javakat a gaz-dagok és a pénzzel rendelkezők szá-mára tartotta fenn a magyar kapita-lista rend, szétosztotta a pénzzel fizetni tudó kiváltságosak között. Ma a kom-munista rendszer még a régi rend álltal termelt javak maradványait s az új termelési renddel produkált javakat egyenletesen osztja szét a dolgozók kö-zött. Az európai kapitalista termelés nincs azonban abban a helyzetben, hogy minden szükségessel ellássa a le-győzött államokat s közöttük Magyar-országot. Az egyetlen intakt ország — Amerika — pedig nem képes szállí-tani a hajóterhiány miatt. Ausztriát, Cseh-Szlovákiát, Jugoszláviát ellepték az amerikai ügynökök, akik dollár-hitelre, sőt koronahitelre is üzleteket kötnek az ekevasról kezdve a selyem-hamisnyáig. A megkötött üzletekből azonban még egy tonna szállomány sem ért el Európába és hosszú időbe telik, míg megérkezik. Hiába állatják magukat az ellenforradalmárok és burzsoák azzal, hogy vissza lehetne csinálni a háboru előtti világot. Ez a világ meghalt és nem fog feltámadni

soha többé! A háboru a semleges országokon is olyan sebeket ütött, amelyek nem egykönnyen forradnak. Svájc, amelyet gazdag és boldog országnak hisznek idehaza és ahová a pesti ember szívszorongva kívánczik, lám Svájc is szigorú rendszabályokkal tudja fentartani élelmezési egyensúlyát. Svájcban az összes élelmezési jegyek érvényben vannak még. A budapesti nem eszik olyan rossz kenyeret, mint a boldog Svájc. A boldog Svájcban is vannak hullalán helek, sőt egy egész hónapig tilos volt marhát vágni s marhahúst kiszolgáltatni. A boldog Svájcnak még teli vannak a kincstárak, de már nem vásárolhatsz egy pár harisnyát, mely a másodszori felhúzásra ki ne lyukadna, a jó fehérneműek fogytán vannak, a híres „oxford” angol-vásznat nem találod egész Svájcban, a céna, melyet az idegenek, a malaknak eladnak, oly rongy, hogy amíg tülbe fűződ elszokad, a havi-sajtjegyed oly parányi, hogy egyszerű étkezésre elfogyasztoz, igazi jó zamatos tea után tülve teheted a boltokat.

A régi termelési rend megbukott s évtizedekbe fog kerülni, amíg fellépítik helyébe az újat, amíg teljesen összeroppan a vergődő kapitalista világ és kihalnak helyébe a termelni tudó kommunista rend.

Nem pár hónapos nélkülözésekre kell tehát elszánni magunkat. A mostani éhség-panik, — minden veszedelme mellett, — még nem komoly és a mai áruhiány még nem utolsó rettenete a sulyos időknek. A béke még nem jelent megváltást. Ha békét kötünk, az nem béke, hanem csak békefikció lesz, — mintahogy a háboru fikcióját tartotta fenn velünk szemben a fegyverszünet megkötése óta az entente, — mert kiszámíthatatlan időkig hadállapotban marad még az egész lezúllott és ujja születni akaró világ. Lenin mondotta a polgári Ludovic Naudeau-nak, amikor pár hónapja a Krenlen meglátogatta: „A tapasztalat azt mutatja, hogy minden emberi csoport különleges utakon halad a szocializmus felé. Minden nép megélt szocialista tortáját. Kötött az a nagy igazság, hogy a régi világ többé nem állhat fenn. A háboru által elvetett

gazdasági helyzet kérlelhetetlenül összeroskad. Ha élünk még egy kissé, óriási dolgokat érünk meg, amelyek mellett mindaz amit eddig láttunk, csak gyermekjáték.”

Böölöni György.

Milyen lenne az új Magyarország?

A déli határokat még nem is ismerjük. Nem gondolnám, hogy szórakozottságból felejtette el megsürgönyözni Clemenceau, hanem azért, hogy fokozza gondjainkat és nehézségeinket. De feltéve, hogy a déli határokat aránylag a legkedvezőbbben állapítják meg, ha ugyan a párisi békekonzferenciával és Magyarországgal kapcsolatban lehet a kedvező szót használni, feltéve, hogy még a Bácskából is visszakapunk valamit, tegyük fel, hogy Baranyától, Somogyból visszavonják a jugoszláv csapatokat, milyen lesz akkor az új Magyarország, megélhet-e, termelhet-e, életképes-e? És a vizsgálódásnál ne vegyük alapul az ország mostani helyzetét, gazdasági viszonyait. Most elpusztult, lezúllott, tönkrement, lerongyolódott minden. A négy éves háboru, a kapitalizmus zúllása tönkreteft mindent. A föld ki van zsarolva. Szenünk, nyersanyagunk nincs. Állatállományunk megfogyatkozott és ma már ott tartunk, hogy a haszonállatot feléltük és most a tenyésztőrszöböl táplálkozunk. Röviden: ne a mostani lerongyolódott, nyomorult állapotot vegyük alapul. Mi lényegében agrárország vagyunk. Én nagyon optimista vagyok és az a meggyőződés, hogy néhány év alatt — négy, öt esztendőre gondolok — teljesen rendbe jövünk a mezőgazdasági termeléssel, hamarosan elérjük a háboru előtti termelési ered-

ményeket és igen rövid idő alatt túlhaladjuk a békeesztendők terméseit. Nem lesz nehéz dolog megfelelő módszereket, áldozatkészséggel, a művelési módok forradalmasításával, a nagyüzemes termelés intenzívvé tételével hatalmasan felfokozni a termésátlagot. Nem a mostani állapotot vettem tehát a számításnál alapul, hanem az 1911. évet, 1911. közepes jó esztendő volt és boldogak lehetnénk, ha rövidesen elérnők az 1911-es eredményeket.

Mekkora lesz az új Magyarország és mennyi lakosa lenne? Komoly népszámlálás 1910 óta nem volt, de ha figyelembe is vesszük azokat a rettentő pusztításokat, amiket az imperialista háború okozott a határi és itthoni népességirtással, akkor is körülbelül *nyolc millió lakosa* maradna az új Magyarországnak. Az új Magyarország területe 105.746 négyzetkilométer lenne. Most nem is akarok arról beszélni, hogy a Párisban megállapított határokról még Clemenceau is elismeri, hogy bizonyos kiigazításokra szorulnak, különös tekintettel a vasutvonalakra is. Amennyire a békekonferencia imperialista mohóságát ismerjük, lényegesebb javításokra nem számíthatunk. A kérdés tehát az, hogyan éljen meg ezen a 105.746 négyzetkilométeren *nyolc millió ember*?

Egy ország életképességét három alapvető tényező szabja meg. A buza, a szén és a vas. Virágzó csak az az ország lehet, amelynek van búzája vagyis ennivalója, szene és vasa, vagyis a két legfőbb ipari nyersanyaga. Ha egyik tényező hiányzik, akkor azt kell kutatni, hogy a másikkól van-e annyi feleslege, amivel meg tudja vásárolni a hiányzót. Anglia, Németország, Belgium nem termelnek annyi élelmiszert, amennyire szükségük van, de a szén és vas sokszorosan pótolja ezt a hiányt. Olaszországnak deficitje van szénben, de az idegenforgalom és egyéb

főlölsége folytán mégis annyira egyensúlyban tudott maradni. A régi Magyarország deficitese volt szénben, iparcikkokban, de sóval, gabonával, állatkivittel egyensúlyozni tudta a hiányt. Hogy a gyűlézatos gazdálkodás folytán az Amerikába kivándoroltak pénzküldeményei is kellettek az egyensúlyhoz, az más kérdés.

Az első kérdés tehát az, hogy az új Magyarországnak lesz-e elegendő élelmiszere? Erre vonatkozólag a következő adatokat sorakoztathatjuk fel: Azon a területen, amelyet az új határok megjelölnek, 1911-ben termelt:

buzából	24,698.466 mm
rozsból	8,622.893 mm
árpából	8,048.000 mm
zabból	4,318.000 mm
tengeriből	10,470.259 mm
burgonyából	17,600.000 mm

Gyümölcsben, zöldségben, főzelékben elég gazdag a megmaradó terület. Selyemtenyésztésben, méhészetben is az ország produktívabb része maradna meg. Cukorrépat is lehetne bőven termelni, de a cukorgyáraink közül a hatvanit kivéve igazán teljesítőképessé alig maradna. Bor a megmaradó területen 2,800.000 hektoliter termelt, dohány pedig 475.023 mm. (A dohánygyáraink nagyobb része kezünkön maradna.) Erdő dolgában katasztrofális a határmegállapítás. Mindössze 1 millió 349.994 hektár erdőterület maradna a megszükitett Magyarország területén és a legsilányabb, legrosszabb erdők. Ezek az erdőségek még tűzfával sem tudnának ellátni bennünket, nem is szólva a bányafáról, épületefáról, faiparunk nyersanyagáról. A régi Magyarország egyik legnagyobb gazdagságforrása volt a fa, az új Magyarország koldus lenne fában.

Állattáplálék dolgában keserves lenne a helyzet. A vágómarhaszükségletet Erdély és a Felvidék látta el és az talte lehetővé az exportot is. A sertés a Bácskában és a Bánáthoz hizott. Esztendőközön keresztül koptatni kellene a városokat, amíg a kis Magyarország városait el tudná látni hussal nem is szólva az exportról.

Általában azonban a buza, az élelem kérdése — a koplalás, nyomor, szenvedés borzalmas átmeneti évei után — megoldható lenne. Egy ország megélhetésének egyik tényezője meg van.

Marad a vas és szén problémája. Salgótarján, Tata, Pécset, Dorog, Vörösvár, Pécs (ha tudniillik Baranya nálunk marad) képtelenek szénrel ellátni még a kis Magyarországnak legprimitívebb szükségleteit is. Szenünk nem lenne sem fűtésre, sem a forgalomhoz, nem is szólva az ipar szükségletéről. Az állam gazdasági életfeltételének a másik tényezője — a szén — hiányzik tehát.

Az északi határ olyan rettenetesen van megállapítva, hogy vasérctelepeink, kohóink majdnem kivétel nélkül Csehszlovákia börtökébe kerülnének. Nem lenne vasunk. Egy ország gazdasági életfeltételének harmadik tényezője — a vas — majdnem teljesen hiányozna az új Magyarországból.

Azt lehet arra felelni, hogy majd behozunk szenet és vasat. De még ha a legnagyobb optimizmussal is nézünk mezőgazdaságunk fejlődése elé — én optimista vagyok és példátlan fejlődést várok — még ha abszolút bizunk is iparunk teljesítőképességében — én feltétlenül bízom — akkor is bizonyos, hogy mezőgazdaságunk, iparunk a legmegfeszültebb erőfeszítés mellett sem tud annyit termelni, hogy a szenet, vasat, fát, sót, ruházati cikket meg is tudjuk fizetni. Miből, hogyan, mivel fizessünk? Az új Magyarországra rettentő terhek várnak, az imperialista háború következtében. Hogyan, miből fizessük ezeket a terheket? Gazdaságilag életképtelen, torz, beteg, halálraélhet tehát ez az új Magyarország.

Az éllethez csak egy tényező van meg számára. Minden egyéb hiányzik. Nincs olyan kormány — akár fehér, akár vörös, akár kapitalista, akár szoci-

alista, — amely itt enni tudna adni a tömegeknek, amely munkát tudna adni a tömegeknek.

A nyomor, koldusság, kalandorság tüzfészke lenne az új Magyarország. Rosszabb Macedóniánál is.

Magyar Lajos.

Caillaux a börtönben

Párisban szocialista körökben egy lapot terjesztenek titokban, melynek címe a „La Vague“, (A Hullám). Ezt az újságot Brizon radikális szocialista képviselő szerkeszti, ugyanaz, aki néhány hónapja a francia kamarában élesen kritizálta Franchet d'Espèrey durva és kardcsörtető magatartását, s kijelentette, hogy tárgyalni kellene a magyarokkal.

A *La Vague*-ot a Clemenceau-kormány természetesen üldözi bátor és szókimondó hangja miatt. Ez érdekes lap legutóbbi számában hosszabb cikket közölt Caillaux-ról, a volt francia miniszterelnökről, aki még mindig vizsgálati fogságban van.

Caillaux-t 16 hónapja tartóztatták le és állapota egyre rosszabbra fordul a fogságban. Nail igazságügyminiszter elutasította a kezelőorvosok javaslatát, akik át akarták szállítani egy rabkórházba és Caillaux továbbra is megmarad az eddigi rezsimen, amelyet hozzátértők szerint az ő korában lévő ember nem képes sokáig kibírni.

Az utóbbi időben Caillaux egyenesen Clémenceauhoz fordult, hogy a során enyhítsenek és emlíkezébe idézzék azt az időt, amikor ő is politikai fogoly volt,*) de Clémenceau válasza se méltatta a levelét. *Pas de*

*) III. Napoleon alatt a párisi Mazas-fogházban. A fogság annyira elvette Clémenceau kedvét a politizálástól, hogy Észak-Amerikába vándorolt utána, ahol mint orvos élt és francia leckeget adott. Ott tanult meg angolul és csak 4 év után jött haza. A fürdőviz annyira piszkos volt a Mazas-ban, hogy az emlékiratai szerint fürdés után úgy nézett ki, mintha kapucinerral öntötték volna le.

pitié pour les traitres!, „nincs irtalom a hazaárulók számára“, ez a jelszava; kérdés azonban, hogy Caillaux hazaáruló-e s hogy Clémenceau nem téved-e, amikor fogságban tart egy embert, aki ellen pozitív bizonyíték nincsen. (A Lipscher leveleit nem lehet komolyan venni; békekövetnek adta ki magát és egyúttal 500 frankot kért kölcsön Caillauxtól.)

Clémenceau még mindig abban a hitben van, hogy Caillaux, a méltányos béke barátja, veszélyeztetné a francia imperialista politikát, ha a békekonferencia befejezése előtt helyeznék szabadlábra, de a valóság az, hogy a fogság annyira megtöri Caillaux-t, hogy sohase térhet vissza többé a politikai életbe.

Caillaux, aki a párisi Santé-börtönben van fogva, nagy lelkierővel tűrte sarsát a múlt év végéig, de azóta összeroskadt. Legbensőbb barátja és ügyvédje, Ceccaldi (ejtsd Szekáldi), beléhalt tavaly a spanyol influenzába és Caillaux, akit politikai barátjai elhagytak, teljesen magára maradt. Hetenkint egyszer meglátogatja a felesége, de csak egy börtönfelügyelő jelenlétében beszélhet vele. A letartóztatása napján, 1918 januárjában, teljesen levetkezették, hogy felvegyék a méreteit és ujjenyomatot vettek róla. A cellája semmivel sem különb, mint a közönséges bűnösöké.

Mint vizsgálati fogoly, vendéglőből hozathatja az ebédjét, de csak egy félórát sétálhat naponként a fogház udvarán a többi rabokkal együtt; gyilkosok, tolvajok, politikai foglyok vegyest. Nyakkendőt nem viselhet és a cipőzsinórait este elviszi a börtönőr; óvatossági rendszabály Almereyda, a *Vörös Sapka* szerkesztőjének halála óta, akit 1917-ben felakasztva találtak a cellájában. Kivételes kegy gyanánt, betegségére való tekintettel, megengedték, hogy egy fotelt hozathasson be magának, de egyébként cellája szűk és sivár és az oda beállított W. C. tűrhetetlenné teszi a levegőt, különösen nyári időben. A folyosó komor és masszív bolthajtásai hihetetlenül leverőleg hatnak a lélekre és Demanze, a Caillaux új ügyvédje, aki annak idején Dreyfus-t védte, azt mondja, hogy

valahányszor elhagyja a Santé-börtönt, úgy érzi magát, mintha ólombányából jönne ki a szabad levegőre.

Caillaux, aki mindössze 56 éves és aki fiatalos és karcsu férfi volt a letartóztatása idejében, ütőérelmeszesedést kapott a fogházban s annyira elidegekedett, hogy az utóbbi hetekben már képtelen volt hosszabb kihallgatást kibírni. A francia kispolgárság és a munkásosztály körében még mindig népszerű a kisembert védő adópolitikája miatt, de ez a szimpátia csak titokban nyilvánulhat meg, mert Clémenceau az ostromállapotot részben fenntartotta Franciaországban és három évi fegyházzal bünteti azt, aki a politikai foglyok mellett mer állást foglalni. Maga Ribot, Briand és Viviani sem mernek e zsarnokság ellen felszólalni, mert az *Action Française*, Léon Daudet lapja azt írja, hogy hazaárulás miatt őket is vád alá kellene helyezni és a rágalomból, bármily ostoba és rosszhiszemű legyen is, megmarad mindig valami és lehetetlen attól az embernek tisztára mosnia magát.

Ez okozza, hogy a francia elitemberek elkedvelledve állanak félre és az ország tehetetlenül van kiszolgáltatva a Clémenceau szeszélyes és brutális önkényének.

Téglás Béla.

IDEGEN, de nem előkelő idegen állított be néhány nappal ezelőtt a képviselőház üléstermébe, ahol a Tanácsok országos kongresszusa éppen ülésezett. *Ifjú Hegedűs Sándor*, a legendásan rossz színpadi munkák szerzője, minden további nélkül besietett az ülésterembe, ott leült a szovjet-tagok közé és nyugodtan, sőt kissé exaltáltnan kezdett jobbra-balra mosolyogni, integetni és köszönetni, holott valóban nem tagja a Tanácsok országos kongresszusának, ő csak egy egyszerű és valljuk be, tehetségtelen színpadi szerző. Ugy látszik, szegény izgatott Hegedűs Sándor azt hitte, hogy valamelyik balul végződött premierjén van, úgy hajlongott és integetett a karzat felé és a kongresszus tagjai felé, akik azonban — akárcsak a premierjein a közönség — vonakodtak neki tapsolni. Hamarosan észrevették a betévedt és izgatott öszülő fiatalembert

és bizony kivezették az ülésteremből, kihallgatták és ifju Hegedüs valósággal sértődöttön felelt a hozzá intézett kérdésekre és sehogysem értette a dolgot. Még máig is csodálkozik...

Specialista!

A színházak tájékán harsog mostanában ez a szó, hogy „specialista”, hol diadalmasan, hol mérgesen, hol dühöngve és fogcsikorgatva. „Spectalista”, szavalják, énekelik és táncolják a színházak táján aszerint, hogy tenorista, hősszerelmes, drámai színész, vagy primadonna-e, aki kimondja ezt a varázsigét: Rideg prózában elbeszélve, az történik nyájas olvasó, hogy a színészeket is kategorizálják, ez a kategorizáló örület kezd immár államlánossá válni és most szegény színészekre és színésznőkre került a sor. Ahogy mi értesültünk a dologról, öt fizetési fokozatba osztották a művészeket és művésznőket és a hatodik, illetőleg legelső fokozat az, ha valakire kimondja a teljhatalmu és mindentudó bizottság, hogy „specialista”. Aki specialista, az már boldog, mert a legjobb, a legkitünőbb színészek és színésznők kerülhetnek csak be ebbe a legelső osztályba.

Mi a színészeknek ezt az osztályozását nagyon igazságtalannak tartjuk mindenképen, de lehetetlennek és tűrhethetetlennek tartjuk abban a formában, ahogy ma történik. Egészen bizonyos, hogy a legnagyobb igazságtalanságok történnek a kategorizálások körül és már idáig is hallottunk nagyon sok olyan esetről, amikor valóban kiváló és legelsőrangú művésznők és művészek kimaradtak a specialisták kiválasztott osztályából és ugyanakkor közepes és harmadrangu színészek és színésznők bekerültek oda. Ismétljük, önmagában a kategorizálásnak ez a módja helytelen és tarthatatlan, de a konkrét esetek, amelyekről hallunk, egyenesen tűrhethetetlenek és azt a látszatot keltik, hogy nem mindig az objektív igazság érvényesül az osztályozás tekintetében, hanem személyes szempontok, protekciók és ellenszenvek is kifejezésre jutnak, vagy pedig a ka-

tegórizáló művészek nem értenek a dologhoz. Vagy értenek hozzá, vagy tudomisen mi, de nekem ne kategorizáljanak.

Anélkül, hogy bárkit is meg akar-nánk támadni a személyében, egész őszintén megmondjuk, hogy mi sem Bánóczi Lászlót, sem Gábor Andort, de még Reinitz Bélát, (akit pedig nagyon szeretünk) sem tartjuk illetékesnek arra, hogy színészek sorsa és existenciája felett teljhatalmulag intézkedjenek és döntsének és tőlük függjön az, hogy valaki specialista, ötödik fokozatba, vagy első fokozatba, vagy harmadik fokozatba tartozik-e? Egész egyszerűen nem tudunk beletörődni abba, hogy Bánóczi László és Gábor Andor a színészek megfélebbezhetetlen és legfelsőbb fórumaként járkáljanak körül a városban és eldönthessék azt, hogy a jövőben melyik színész milyen nagy darab kenyeret ehetik. Ez a kategorizálás, ez a specializálás, ez az egész frivol játék, ami itt folyik, teljességgel tűrhethetetlen és csak arra alkalmas, hogy a színésztársadalomban általános és jogos elkeseredést okozzon. Legyen már egyszer vége a komédiának!

KARRIER. Egykor a katedrán ült. Figyelték szavára, mintha ő lett volna a világ legnagyobb bölcse. Rettegtek tőle drukkoló jogászok, mert a büntetőjog tanára a szigorlatokon kérlelhetetlen volt. Aztán leszállt a katedráról és beleült a piros bársonyszékbe. Igazságügyminiszter lett. Kegyelmes ur. Ő gyártotta a törvényeket, még pedig a rossz törvényeket, ő nevezte ki a bírákat, ő terjesztette fel királyi kegyelemre az elítélteket: borzasztó nagy ur volt. Mikor bejött a Házba, mely hajlongással közeledtek feléje a képviselők, lesték az arcát, jókedvű-e, kérhetnek-e tőle valamit? Aztán megbukott, csak egyszerű képviselő volt, aztán az se. Most beiratkozott az egyetemre, orvostanhallgató lett. Elsőéves (medikus. Minden reggel pontosan ott van az előadáson és gyorsírással jegyez. Ő a legszorgalmasabb, ő drukkol a legjobban, ő a legnagyobb stréber. Ma is úgy néz ki, mint miniszter korában. Fekete pántlikán viseli cvikkerét és e pántlikával élénk ellentétben áll az a fehér pántlika, amely viszont alul lóg ki a

nadrágjából, közvetlenül a cugos cipője felett. Ugye, rá lehet ismerni? Igen, ő az, Bernolák barátja, *Balogh Jenő*. Sok szerencsét az ifju medikusnak, többet, mint amennyi az öreg politikusnak volt.

A bécsi Eldorádó

— Három hét a volt császár-városban

II.

A magyar politikai közélet szereplői mozifilmszerűen vonulnak el előttünk: Csörgróf *Pallavicini György*, ez az elegáns nyurga politikai stréber, aki ifju mágnás kortársai közül kiemelkedett azáltal, hogy tisztában volt a magyar helyesírás szabályaival s így mi sem természetesebb, hogy „a gyerekből politikus lett, akárki meglássa”. A Gyuri gróf egyenletes hosszú léptekkel sétál az erősen süítő naptól forró faszteren és simára beretvált közönyös arcáról nem olyasod le, hogy egy világ, vagy legalább is egy ország fájdalma dul ifju keblében.

A római *Via Umberton* levő ősi *Pallavicini* palota egykori lakói, *György urfi* régen porladó elődei, bizony mondom sohse hitték volna, hogy leend vala egy ivadéku, aki a szép sarga citromok hazájából, a *Capitolium* szent városából átplántálódik a barbár Magyarországra és fejét nyomandja majdan a magyar honfiai bú. No de hát ezek a *Pallaviciniek* ilyenek. Miután *Olaszországot* már egészen boldoggá csinálták, kiterjesztik áldásukat *Árpád földjére* is. Nem hiszem, hogy elvetem a sulykot, ha megállapítom róla, hogy nem rokonszenves kormányforma szemében a bolsevizmus, de az is kétségtelen, hogy éppen oly kevéssé rokonszenves előtte minden olyan ellenforradalmi akció, amelynek nem ő áll a központjában. A honfibu mellett még a féltékenység is győtri és aznap nem eszik, ha exgróf *Batthyány* Tiwadart, vagy *Károlyi* Gyulát, avagy *Vázsonyi* Vilmost jelölik meg a jövő embereiként az ellenforradalmi soron.

Legutóbb örömteli családi eseményben volt része, amennyiben svájci számkiveteltségből megjött apósa, a *Duci*

gróf, rövidebben exgróf *Andrássy Gyula*, aki egy hosszú élet minden küzdelmét rászánta, hogy egy rövid napig a monarchia külügyminisztere lehessen. Ő legalább elmondhatja, hogy siker koronázta törekvéseit s igazán nem ő a hibás, hogy oly gyorsan át kellett adnia helyét az osztrákok saját külön külügyminiszterének.

Kissé megkopva, szokásánál is jobban meggörnyedve sétál a *Ringen* és sok szívélyességgel köszön vissza az őt köszöntő honfíársaknak, akik mind valami biztató-bizalmas mosollyal üdvözlők, mintegy jelezvén, hogy ne féljen ő excellenciája addig, amíg őket látja, mert szembeszállanak ők Bécsben minden pesti veszedelemmel.

Andrássy kedvteléssel legelteti szemét az ő nyáján s amikor *Héderváry* Lehel is utána szalad, hogy üdvözlője, akkor megnyugvással konstátálja, hogy él magyar, áll Buda még.

Ujpest derék *Lehelje* napközben olasz lírákra váltja verejtékkel szerzett és még nagyobb verejtékkel Bécsbe ciuelt pénzt, esténként pedig a térképet tanulmányozza, hogy az esetre, ha Bécs is bekapja a bolsit, tisztában legyen az *Olaszországba* vezető legrövidebb úttal. Utazhatik szabadon, mert ő már szerzett magának jugoszláv passzust s letagadja, hogy valaha is *Héderváry* volt.

Hamar rájött, hogy a bécsi ellenforradalom nem üzlet s elmegy *Turinba* reklám-emigránsnak.

Kossuth apánk szent porai bocsásák meg neki ezt a kegyelemsértést, a turiniak ugysem fogják ezt neki megbocsájtani.

Politikai jeleseink közül *Laehne* Hugó volt államtitkár arról nevezetes Bécsben, hogy kikutatta, hol lakik volt minisztere, *Buza* Barna és négy kerülettel odébb vett lakást, nehogy találkozzék vele. *Károlyi* Mihályon kívül *Buzát* gyűlöli a legjobban, noha röviddel ezelőtt *Károlyi* kívül csak *Buzát* sorolta barátai közé. (*Károlyi* sose volt büszke erre a barátságra.)

Bajuszát leborotváltatta, hogy könnyebben ehesse a számüzetés kenyerét, mások szerint, hogy *Buza* Barna fel ne ismerje és meg ne vágja.

Laehne nagyon haragszik a mágnás ellenforradalmárokra, rossz nyelvek szerint azért, mert egyellen mágnás ellenforradalmi ülésre sem hívják meg, saját kijelentése szerint azért, mert ő csakis polgári kormány által látja biztosítva Magyarország jövőjét. Ő így eltette magát. Eltette magát a jövő polgári alakulás számára, mint ahogy asszonyaink a régi jó időben a dunsztost ellették télire.

— *Mágnáswirtschaft nem lesz többé Magyarországon* — rikácsolja pulykavörösen s miután ez a jótállás különösebb rizikóval nem jár, nyugodjunk bele.

Magyarország legkisebb és az első közt is utolsó földművelésügyi minisztere, a földosztó Buza Barna, az Erzherzog Karl-t boldogítja jelenlétével s napközben a szálloda halljában írja leveleit. Nagyon kiterjedt levelezési köre lehet, mert ahányszor arra jártam, mindig ott ült az íróasztal előtt és írt, írt, mintha csak a „Magyarország“ című lap számára írta ellenszámlára.

Milyen jó is annak a Magyarországnak, hogy megszabadult az excellenciás kolléga vezércikkeitől és milyen jó annak a földnek, hogy nem ez a barna buza a patrónusa.

— *Hát ön mióta kommunista?* — szölt Buza egy izben a bécsi tárgyalásokra kiküldött bizottság egyik tagjához, akivel az utcán összetalálkoztott.

— *Az a tény inspirált erre, hogy önből Magyarországon földművelésügyi miniszter lehetett* — volt az epés válasz, mely a szívólyesen indult társalgást derékba törte.

De azért meglátszik őrajta is, hogy miként annak előtte a lengyel, úgy ő is busul hona állapotján. Esténként ott ül egy körüti kis vendéglő terraszán és amilyen kicsi, olyan nagy a krigli sör előtte.

A nagy földosztó málázva ül a krigli mögött s alighanem az jár az eszében, hogy kár volt azt a nagy darab magyar földet úgy elosztani, hogy az ő számára már egy csipetnyi sem jutott rajta.

Az „Imperial“ elegáns éttermében Kállay Tamásra bukkanunk, aki komolyan szemére veti a Tanácskor-

mánynak, hogy neki nem ad munkaalalmat a dolgozók társadalmában, holott ő szívesen rendelkezésre bocsájtaná műtörténelmi tárgyakban és régiségek megbecsülésében és osztályozásában való jártasságát.

Bizony isten meg kellene tenni ezt a szívességet ennek a derék Kállay Tamásnak, mert mindig „munkás ember“ volt és az ilyenekben most érezhető a hiány a pesti piacon.

Szürke zakkóban van s új életet akar kezdeni, szakítván multjával, amelyhez alig néhány politikai páfordulás köti. Gyere haza Tamás, minden meg van bocsátva! Mintha rendkívül sürgős dolga volna, úgy rohan keresztül az utcákon exgróf Sigray Antal, a főrendiházban tartott önképzőköri dadogásairól ismert politikus. A „Tóni gróf“ az első forradalom idején azzal főzte meg Károlyi Mihályt, hogy kimegy Angliába és magyszerű angol és amerikai relációi révén megteremti az egyenes összeköttelést a Károlyi-kormány és az angol és amerikai kormány között. És noha sógora mr. Gerard, Amerika egykori berlini nagykövete és felesége Gould lány, mindössze csak Svájcig jutott s így nem sikerült sem egyenes, sem görbe összeköttetést létesítenie az entente-hatalmasságok és Károlyi között. A második forradalom Bécsbe szöliotta a politikai ambícióktól duzzadó grófocskáit, akinél tehetségesebb legény már volt, de magyéképűbb kevés. Eleinte sokat szerepelt az ellenforradalmi akciókkal kapcsolatban, de mostanában, hogy a honfibanaton kívül anyagi bajok is gyötrik, mintha kevesebb aktivitást fejtene ki.

A magyar lovaregylet volt igazgatósági tagja csak a napokban vágott meg egy bookmakert 40.000 korona erejéig s úgy látszik, ez az akció felemésztette még megmaradt energiáját.

A Gouldok és Gerardok messze vannak Bécsből és a mágnások hitele gyenge lábán áll e letört gavallérhoz hasonló városban.

A legjobban igazolja ezt az a tény, hogy az ifjabb mágnások közül öten együttes aláírással ellátott 100.000 koronás váltót nem tudnak Bécsben elhelyezni, holott azelőtt a bécsi uzsorá-

sok boldogan állottak rendelkezésükre. A tatai hitbizomány egykori ura gróf Eszterházy Ferenc is ott szerepel az aláírók között, de a legügyesebb pénzügyőrök sem tudtak valahogy felhajtani még oly elszánt uzsorást sem, aki az öt fényes nevű mágnássarjnak akár csak egy fillért is kölcsönözne.

Ott lebzselnek Bécsben korgó gyomorral és gondterhesen százezernyi magyar hold volt birtokosai s *olcsó vegetáriánus kosztot tengődnek* és szívesseggkvártélyokban hálnak. Pedig van odafent olyan, fajtájukból való is, akinek ma is sok pénze van, mint például Károlyi László, herceg Feste-tich Tasziló, gróf Mikes Ármin, de ugy látszik, a mágnások ismerik egymást és nem kölcsönöznek egymásnak.

Az ismert társadalmi here, gróf Csekonics Gyula, a magyar lovaregylet kormányhatóságilag kidobott exélnőke is Bécsset boldogítja nagybecsű jelenlétével és kétségbeesett kísérleteket tett, hogy budapesti szégyenletes kiebrudalása után a bécsi *Jockey Clubban* jusson vezető pozícióhoz. De itt is pechje volt.

Az osztrák kormány éppen úgy, mint a Károlyi-rezsim alatt a magyar kormány tette, felszólította az osztrák Jockey Clubot *teljes demokratizálásra* s ilyen körülmények között, ennek a lehetetlen autokratának nem sok esélye volt az érvényesülésre.

Még megpróbálta ugyan, hogy beleköntárkodjék az osztrák Jockey Club ügyeibe, de az osztrák versenystáblatulajdonosok oly élesen állást foglaltak ellene, hogy sietve szedte sátorfáját és elutazott Bécsből valamerre, ahol melegebben süt a nap, ahol kevésbé ismerik és ahol nagyobb kártyapartik vannak. Hiába, aki úgy megszokta a közéleti tevékenységet, mint Csekonics Gyula gróf, az nem töltheti tétlenül az idejét. Ő a munka embere. A társadalmi kiegyenlítődésvilágfolyamata alatt is folytatja tanulmányait a színes kartonlapok egymáshoz való viszonyának tanulmányozását.

A sok százmillió *Mikes Ármin* gróf, a híres famíkes, szerényen az „Opernkeller” törzsvendége s ijedlen számolgatja, hogy mennyivel többet kell most

már költenie, merthogy nejének sikerült *paraszt menyecskének öltözve átkelni a határon* s szerencsésen befutni a bécsi kikötőbe. Nem esett még szó Szemere Miklósról, aki a Sacher szalodában levő lakosztályában súlyos tegen fekszik s látva állapotát, aligha hihető, hogy akármilyen akcióban aktív szerepe lehesen.

Huba egyenes leszármazottját bizony alaposan meglepte a guta s hónapok óta az ágyat őrzi. Lehet, hogy ha egészséges volna, szolgált volna már néhány adag honmentési ideával, de most alighanem a guta köti le minden idejét és gondolatát.

Állandóan nagy udvara van a szakáll-grófnak, *Batthyány Tivadarnak*, aki *titoktartás kötelezettsége* mellett közli veled, hogy az enbente csak akkor látja véglegesen megkoszorúzza a béke művét, ha *ő ül bele a magyar miniszterelnöki székbe*.

Sehogy sem tetszik neki, ami Svájcban vagy Szegeden történik és haragosan rázza félméteres szakállát, ha bárhonnán is kontrát kap az ő saját külön ellenforradalma.

Pedig most bajban van, a bécsi ellenforradalmi kassza üres és Szegeden van a dohány.

A pénzügyi helyzetnek ilyen geografiai eltolódása eltolódást idézett elő az ő táborában is, melyet egymásután hagynak ott katonái s mennek a pénzság után Szegedre.

Ugy látszik, az ellenforradalomra áll a Montecuccoli-féle tétel, hogy három kellék kell hozzá: pénz, pénz és pénz.

*

De hát hagyjuk a politikusokat néz zavarjuk őket *anyagi küzdelmeikben* és foglalkozunk kicsit a bécsi magyar társadalom vidámabb osztályaival, akik *háromszáz százalékkal verték fel* rövid idő tartózkodásuk alatt a belváros árát, azokkal akik még most is jól élnek, akiknek most is van miből jól élniök. Soraikban viszontlátjuk a mi derék *hadimilliomosainkat, lánc* kereskedőinket, kijáróinkat, akik szép vidáman folytatják Bécsben azt, amit Budapesten csak nemrég hagytak abba, amiért Budapesten csak nagy leleményességgel kerültek el a börtön vagy az akasztófát.

Ha névsorolvasást rendeznénk, alig hiányzana néhány közülök s ha látod a jólétől kicsattanó gondtalan ábrázatukat, nem hinnéd, hogy ezek a forradalmak miazmái.

(Folytatjuk)

Markos páter őrtüzei

Ha netán nem emlékeznének Markos páterre, felvilágosításul legyen szabad megjegyezni, hogy országgyűlési képviselő volt és a Herko Páter című antiszemita élc nélküli vicclapnak volt a szerkesztője. A volt képviselő és volt vicclapcsináló szabad óráiban verseket is költött, amihez kétségtelenül joga is volt, ezeket a verseket — mint illatos bokrétát — kötetbe gyűjtötte és „Katholikus. Őrtüzek. költemények és iránydalok” címmel forgalomba is hozta. Be kell vallanunk, hogy soha az életben nem is sejtettük, hogy létezik Markos Gyula volt képviselő, volt szerkesztő, volt páter és volt költő (vajjon hányadik osztályba sorozták a kataszterben?) kartársunknak ilyen című verseskönyve. Nem nagyon vigyáztunk és bizony el-elkerüli figyelmünket, amikor egy-egy lángoló tehetség bontogatja szárnyait. Ezekről az őrtüzekről fogalmunk sem volt, pedig „iránydalokra” már régóta nagy palik vagyunk. Ezért direkt hálával kell adózunk annak a dohánygyári munkás elvtársnőnknek, aki a minap felkereselt bennünket. Az elvtársnő fején kendő volt, egyszerű, tiszta bluzt viselt és hóna alatt egy zöldkötéses könyvet cipelt. A zöldkötéses könyv — mint önök nagyon helyesen kitalálták — Markos páter versköteze volt. Az ő „őrtüzei”. A munkáslány elmondta, hogy náluk mostanában árusítják ezt a könyvet, két koronáért mindenki megveheti és meg is veszi, mert minden pénzt megér egy ilyen szépkötésű, vastag könyv, amelyben azonkívül még versek is vannak. Kissé ugyan nem nagyon aktuálisak a versek és talán nem is igen alkalmasak munkások között való terjesztésre, de mindenesetre van olyan érdekes, hogy pár sorban foglalkozni lehessen Markos mester költészetével.

A kötet első verse „Ne haragudj

drága jó királyunk”, címmel nagyon lendületesen kifejti, hogy a

*h on szent oltárán mindig a király volt
Aki ezeréves megpróbáltatások
Minden viharán át sziklaként megállott,
Kinek Isten után legdicsőbb eszménye,
A hon szent oltárán mindig a király volt.*

Ez még rendben volna, mert miért ne tegyen Markos mester a magyarság nevében ilyen loyális kijelentést, amikor ez neki nem kerül pénzébe, sőt pénzt is kap érte. Abba azonban nem lehet belemenni, ahogyan ez a Markos a nemzeti egység bomlását megindokolja „A vén cimbalmos” című művében:

*Zsidó, német! Ő az ur ma,
Ő ült rá ma a nyakunkra —
Bomlik nemzeti egységünk,
Ezért nincs is dicsőségünk
Kipett-kopott vén cimbalom.
Ezért oly bús ma a dalom.*

Elemében azonban csak ott van Markos, a költő, amikor utólérhetetlen lírájába beleviszi a magasabb politikát. „Wekerle Sándor” című kuruc nótájában például ezt a szakaszi követi el:

*Mit akar hát most Wekerle
Egy ily újabb tervet?
Mi nagyon szépen köszönjük
Ezt a kóser elvet.
A zsidó már elég nagy ur
Ugyis e hazában ...
Most jöjjön végre egy magyar
Isten igazában!*

Hogy a zsidókat nem éppen szereti Herko-Markos (szegény zsidókt!), azt egyébként „Vázsonyi (Weisz) Vilmos urhoz” című verse is bizonyítja, amelyben ekkép pangeti lantját:

*Vázsonyi ur, mondja csak ön, kérem,
Nem Lembergből jött papája ide?
Munkácsen át mindig beljebb-beljebb,
Merre Pest van, az ország szíve ...
Vagy legalább a kedves nagypapja
Hányszor feküdt, amíg jött, derézt?
Am ugylátszik, tisztelt Pajesz urfi,
Hogy ön rég el is feledte ezt!*

Ő az egész Vázsonyiból főleg a nagypapáját utálja. E versben egyébként politikai jóslásokba is bocsátkozik, amennyiben kifejti, hogy

*Előbb jutok ti Palesztinába,
Káser zsidó szociál-nagyok.
Vintsem nektek sikerüljön itt
Elszórni a bócher-maszlagot.*

Milyen költői, finom és szép ez! Egy fenkölt lélek nagyszerű megalkotása.

Fellünést keltő még patlogó ritmusával a „Roschasanó” című dal, amelynek bevezető strófája így hangzik:

*Roschasanó, roschasanó — hasanó,
Szép egy nap ez! — ünnepli is sok
[Shamó.
Csak úgy rajzik tőle a nagy Judapest.
Mely ma ugyan cudar gyönyörűen fest.*

A könyv szemefénye egyébként a „Régi dal, régi dicsőségről” című vers, amelyben teljesen kifejezésre jut Markos pátyi költői egyénisége és hívatottsága. A zsidókról elmélkedik e költeményben, amely csak úgy csöpög a toleranciától. Ime:

*Hamis bukás, igaz család kenyere,
Rettegj tőle, ha magyar is a neje.
Zrinyi mellett tájékozson az Izsák
Őt hálósos szédelő hazafiság.*

A két utolsó sor a gyengébbek kedvéért ritkán van szedve.

Sajnos, helyszüke miatt nem foglalkozhatunk a kötet minden versével érdemileg, ezért elégedjünk meg ezzel a rövid méltatással. Minderesetre azonban érdekes volna meg tudni, hogy ki az a lelkes könyvterjesztő, aki a Markos gyerek örtüzeit kicipel a dohánygyárba és ott a munkások között vesztelgeti. Mert nincs kizárva, hogy a kötet tartalma és a könyvterjesztő buzgósága között némi összefüggés van. Utóvégre minden lehetséges. Mit lehet tudni, hogy egy ilyen nyugalmazott vicclanszerkesztőnek néha milyen boldogságok jutnak az eszébe.

Barabás László

HAZBIZALMI ÉRTEKEZLET. A H. pótvárosi bérházban, hol albérlésben meghúzódok, értekezlet volt vasárnap délután, melyre minden lakót szigorú tájékoztatással megértesítettem. Bár fontos dolgom lett volna, mégis lementem az értekezlet színhelyére; egy tágas pincelyukba. Gondoltam, az elromlott liftekről, a büszkés udvarról, s hasonló fontos ügyekről tárgyalunk. Ezzel szemben a következő történt. Napirend előtt lemondott a főbizalmi és lemondtak a bizalmiak. Ugyanekkor napirend előtt ékes szavakkal tolmácsolták a bizalmiak a főbizalmi előtt a ház bizalmát s kérték, vonja vissza a lemondását. A főbizalmi, ki bejegyzésére való hivatkozással mondott le, egyszerre meggyógyult és visszavonta a lemondását. Ugyanekkor szintén napirend előtt a főbizalmi felszólította a bizalmiakat, gyógyuljanak meg ők is és vonják vissza lemondásukat. Mit tesz isten, a bizalmiak is meggyógyultak. Most aztán felállott egy kövér lakó, ki hiába szeretne szakszervezeti tag lenni és előadást tartott a proletár kötelességéről. Hancegett, ő milyen proletár, legyenek a többiek is jó proletárok. Azok vagyunk, zugta a tömeg, de ekkor előlépett egy albérlő, zömök kis asztalos, segéd és bejelentette, hogy megy a frontra, válasszanak a helyére más fizikai bizalmi. Igen ám, de több fizikai munkás nem lakott a házban. — „Hiszen ez rémes!” — sikította az első számú proletár. — „Utóbb még egy vasmunkást küldenek a nyakunkra bizalminak.” — „Pardon” — mondtam én — „ha olyan nagy proletárok az elvtársak, mért reszketnek egy igazi proletártestvértől?” — Erre nem tudtak felelni ahelyett főzni kezdtek a drék asztalost, ne menj a frontra. Az asztalos azonban hajthatatlan maradt. Végül is az első számú proletár vállalkozott, hogy kerít egy ismerős fizikai munkást a kis asztalos helyett. Mindjárt gyűjtést is kezdett a beszerzési költségekre. (I. I.)

Felölös szerkesztő: **Göndör Ferenc**
Felvettes szerkesztő: **Diószeghy Tihor**
Kiadóhivatal vezetője: **Mocnay Aladár**
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
V., Szalay-utca 2. földm. (Országház-tér.)
Telefon: Szerkesztőség: József 68—36
Kiadóhivatal: 26—37.

Az Ember előfizetési ára: egy évre 96 korona, fél évre 48 korona, negyed évre 24 korona. Egyes szám ára 2 korona. Megjelenik minden csütörtökön halálban.